

Nader onderzoek beschermde soorten

Diamantstraat te Alphen aan den Rijn

Gemeente Alphen aan den Rijn

Projectadviseur**Rapportage****Documentcode**

ALPH2023-1-NO1-V1

In opdracht van

Gemeente Alphen aan den Rijn

Contactpersoon opdrachtgever**Opleverdatum**

24 oktober 2023

Kwaliteitscontrole

Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van dit rapport inclusief foto's is enkel toegestaan met toestemming van de eigenaar (de opdrachtgever) en onder vermelding van de bron.

Dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. Desondanks aanvaardt Habitus geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of door toepassing van adviezen. Onze algemene voorwaarden zijn [hier](#) in te zien. Onze privacyverklaring is [hier](#) te vinden. Een verklaring van onze documentcodes is te vinden op [onze website](#).

Adres: Tolnasingel 3 / 2411 PV / Bodegraven

<https://habitus.nl>

Toelichting op de afbeelding

Een tapijttegel voor het rugstreepad-onderzoek.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	4
1. INLEIDING	5
2. MATERIAAL & METHODE	7
3. RESULTAAT & TOETSING	14
4. CONCLUSIE	17
5. ADVIES	18
BRONNEN	19
BIJLAGEN	20

SAMENVATTING

Doel en onderzoeksvraag

Het doel van dit onderzoek is om de effecten van de werkzaamheden te bepalen en te toetsen aan de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming. In dit onderzoek wordt de volgende vraag beantwoord:

Is er bij uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden kans op overtreding van de Wet natuurbescherming voor de onderzochte soorten en functies?

Conclusie

Op basis van de onderzoeksresultaten kan het volgende geconcludeerd worden:

Soort	Soort en beschermde functie aanwezig in het plangebied?	Worden verbodsbepalingen overtreden en is een ontheffing nodig?
Gewone dwergvleermuis	Ja	Ja
Ruige dwergvleermuis	ja	ja
Kleine dwergvleermuis	Nee	Nee
Rosse vleermuis	Nee	Nee
Boomvalk	Nee	Nee
Steenmarter	Nee	Nee
Rugstreeppad	Nee	Nee

Benodigde maatregelen

Indien de werkzaamheden doorgang vinden, dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- vraag een ontheffing aan. Laat het activiteitenplan opstellen door een ecooloog;
- realiseer voldoende alternatieve vleermuisverblijfplaatsen voor zowel de bouw- als gebruiksfase;
- maak na het verkrijgen van de ontheffing de (potentiële) verblijfplaatsen in het plangebied ongeschikt voordat de werkzaamheden plaatsvinden;
- voorkom dat verblijfplaatsen van vleermuizen rond het plangebied verstoord worden. Verstoring kan optreden door bijvoorbeeld verlichting en/of trillingen tijdens de werkzaamheden;
- start met de werkzaamheden buiten de winterslaaperperiode van vleermuizen (1 november tot 1 april).

De volgende verbodsbepalingen zijn van toepassing bij een ontheffingsaanvraag:

Soort: **gewone dwergvleermuis** (Artikel 3.5, lid 2 en 4, van de Wet natuurbescherming)

Beschermde functies waar een effect op wordt verwacht:

- 2 paar- en winterverblijfplaatsen

Soort: **ruige dwergvleermuis** (Artikel 3.5, lid 2 en 4, van de Wet natuurbescherming)

Beschermde functies waar een effect op wordt verwacht:

- 3 paar- en winterverblijfplaatsen

1. INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt de aanleiding en het doel van het onderzoek beschreven. Vervolgens worden het plangebied en de voorgenomen werkzaamheden beschreven. Ook wordt het onderzoek afgekaderd.

1.1 Aanleiding

De opdrachtgever is voornemens om diverse werkzaamheden uit te voeren, zie paragraaf 1.4. Er is een ecologische quickscan uitgevoerd (Habitus, 22 februari 2023, met rapportcode: ALPH2022-2-QS1-V1). Hieruit blijkt dat het plangebied vermoedelijk gebruikt wordt door vleermuizen, steenmarter, boomvalk en rugstreeppad.

Het beschadigen of vernietigen van (gebieds)functies van beschermde soorten is verboden onder de Wet natuurbescherming. Daarom is nader onderzoek uitgevoerd om aan te tonen of uit te sluiten dat deze gebiedsfuncties aanwezig zijn.

1.2 Doel en centrale vraag

Dit nader onderzoek wordt uitgevoerd om te bepalen of beschermde soorten en functies aanwezig zijn in het plangebied. Indien deze aanwezig zijn, worden de aantallen en locaties in kaart gebracht. Daarna wordt bepaald of de voorgenomen werkzaamheden in strijd zijn met de Wet natuurbescherming. Indien er kans is op overtreding van de Wet natuurbescherming, wordt een advies opgenomen voor het vervolg. Indien mogelijk, worden maatregelen of andere vervolgacties beschreven om overtreding te voorkomen. Als een overtreding niet voorkomen kan worden, dan dient een ontheffing aangevraagd te worden. Zo verkrijgt de opdrachtgever inzicht in eventuele aanvullende acties of maatregelen die noodzakelijk zijn.

Dit rapport geeft antwoord op de volgende centrale vraag:

Is er bij uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden kans op overtreding van de Wet natuurbescherming voor de onderzochte soorten en functies?

De onderzochte soorten en functies zijn beschreven in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 zijn de resultaten van het onderzoek opgenomen. De conclusie met het antwoord op de centrale vraag is te vinden in hoofdstuk 4. Indien vervolgstappen benodigd zijn, dan zijn deze beschreven in hoofdstuk 5.

Toelichting op de afbeelding

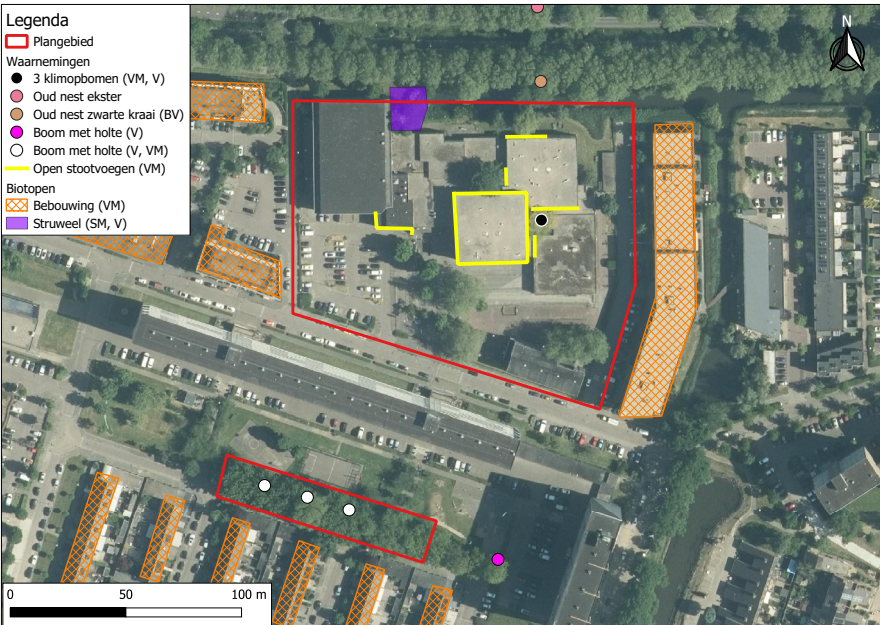
Er is onder andere een huiskat waargenomen op een van de cameravallen tijdens het marteronderzoek.

1.3 Plangebied

De gegevens over het plangebied zijn hieronder weergegeven in Tabel 1 en Figuur 1.

Tabel 1: gegevens plangebied

Adres (of coördinaten)	Diamantstraat
Plaats	Alphen aan den Rijn
Provincie	Zuid-Holland
Te onderzoeken object	Schoolgebouw, sporthal, holtebomen zuidelijk van Diamantflat
Omgeving bestaat uit	Gebouwen, parkeerplaatsen, wegen, openbaar groen en Zegerplas

Figuur 1: plangebied en de (mogelijke) beschermde functies volgens de quickscan (bron luchtfoto: PDOK, 2022). V = vogels zonder jaarrond beschermd nest, VM = vleermuizen, BV = boomvalk, SM = steenmarter.

1.4 Werkzaamheden

Voor specifieke informatie over de voorgenomen werkzaamheden dient de quickscan geraadpleegd te worden. De bomen in het zuidelijk deel van het plangebied worden ook onderzocht, maar zullen behouden blijven. De volgende activiteiten worden uitgevoerd:

1. slopen van schoolgebouw en sporthal;
2. realiseren van nieuwbouw.

1.5 Reikwijdte

Dit nader onderzoek heeft alleen betrekking op:

- het plangebied zoals beschreven in paragraaf 1.3;
- de werkzaamheden zoals beschreven in paragraaf 1.4. Als de werkzaamheden op een andere manier of volgens een andere planning worden uitgevoerd, zijn de conclusies van dit onderzoek niet meer van toepassing. In dat geval wordt geadviseerd om een nieuwe toetsing uit te laten voeren om te bepalen of de werkzaamheden volgens de Wet natuurbescherming kunnen worden uitgevoerd;
- de onderzochte elementen binnen het plangebied, zoals beschreven in hoofdstuk 2;
- de onderzochte soorten en functies, zoals beschreven in hoofdstuk 2;
- de Wet natuurbescherming, niet op ander beleid of wetgeving.

De resultaten van dit onderzoek zijn maximaal drie jaar geldig bij een ongewijzigde situatie. De houdbaarheid wordt korter naarmate er meer veranderingen plaatsvinden in het plangebied en de omgeving. Dit nader onderzoek kan voor de initiatiefnemer als bewijsstuk dienen dat ecologisch onderzoek is verricht.

1.6 Criteria

Het onderzoek en deze rapportage voldoen aan de [interne proces- en kwaliteitseisen](#) van Habitus. Wij hebben onze eigen kwaliteitseisen opgesteld omdat voor ecologisch onderzoek niet altijd kwaliteitseisen beschikbaar zijn. Het doel van deze eisen is om een kwalitatief onderzoek te bieden. Het betreffen eisen over het proces (beoordeling, interpretatie), onderzoek (protocollen, inzet deskundigheid) en leesbaarheid (rapportage). Iedere rapportage wordt bijvoorbeeld beoordeeld door een andere ecooloog op inhoud en vorm.

1.7 Deskundigheid onderzoekers

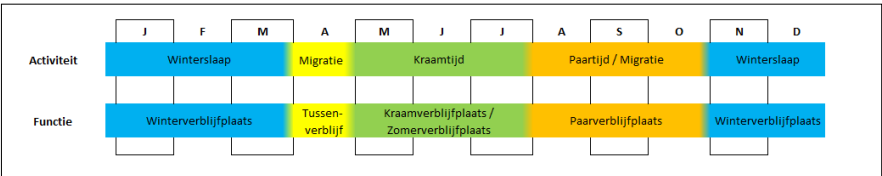
Al onze onderzoeken worden verricht door deskundige ecologen. Op onze website zijn de cv's van de projectadviseur, kwaliteitscontroleur en onderzoekers opgenomen om deze deskundigheid aantoonbaar te maken.

2. MATERIAAL & METHODE

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksmethode en -uitvoering beschreven per soort(groep).

2.1 Vleermuizen

Vleermuizen gebruiken een netwerk van deelleefgebieden met verschillende functies. Ze volgen daarbij een duidelijke seizoenscyclus: beginnend bij winterslaap, achtereenvolgens trek, balts- en paartijd (sommige soorten), kraamperiode, balts- of paartijd (weer andere soorten), trek en tenslotte weer winterslaap (zie Figuur 2).

Figuur 2: globale seizoenscyclus vleermuizen (Vleermuizen in de stad, 2020).

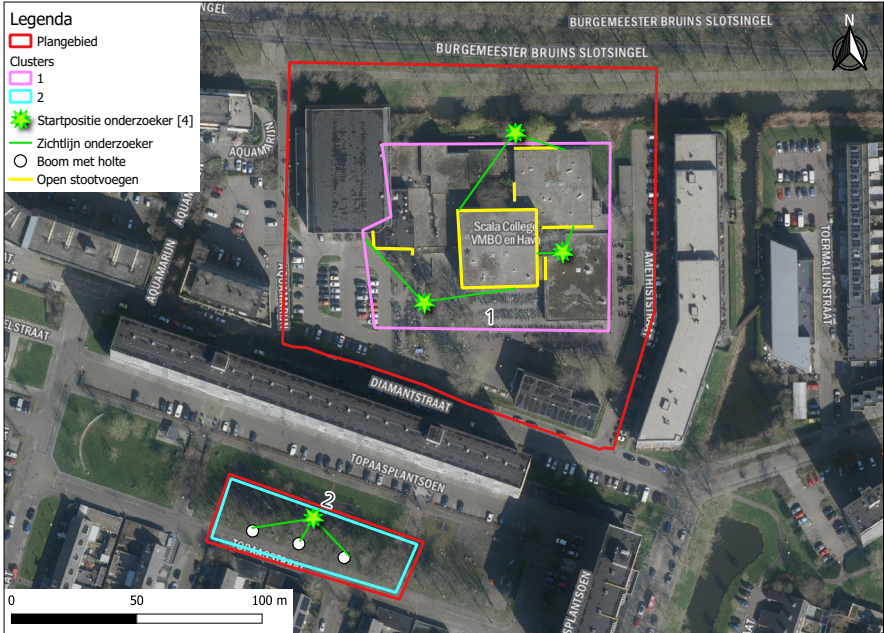
2.1.1 Onderzoeksoptzet vleermuizen

De volgende soorten en functies (zie Tabel 2) worden verwacht op basis van het vooronderzoek.

Tabel 2: mogelijk aanwezige vleermuissoorten en functies.

Soorten	Functies ¹	Locaties in het plangebied
Gewone dwergvleermuis	z, k, p, w	Spouwmuur, open stootvoegen, klimop- en holtebomen
Ruige dwergvleermuis	z, k, p, w	
Kleine dwergvleermuis	z, k, p, w	
Rosse vleermuis	z, k, p, w	

¹ z = zomerverblijf, k = kraamverblijf, p = paarverblijf, w = winterverblijf.

Figuur 3: onderzoeksoptzet voorjaarsonderzoek voor de avondbezoeken (bron luchtfoto: PDOK, 2023).

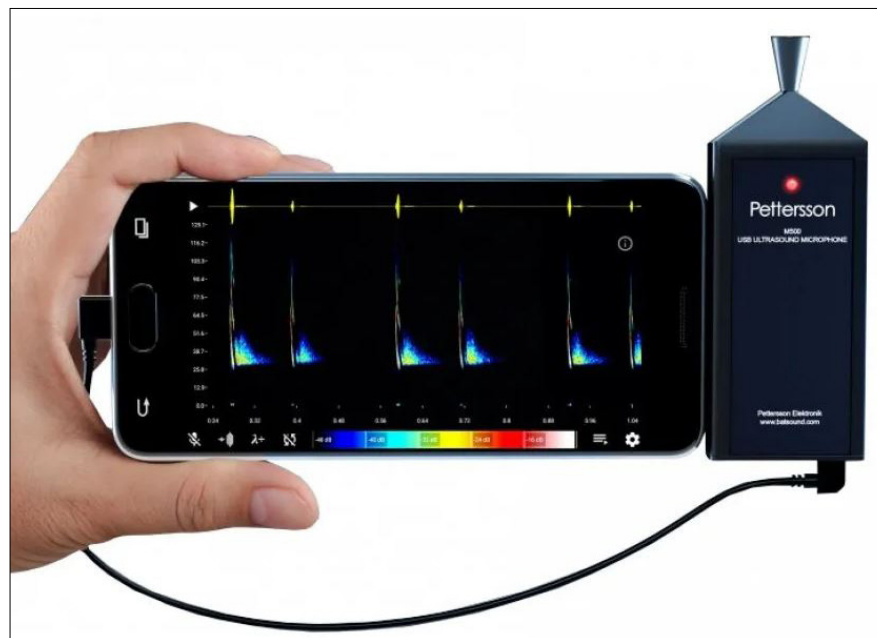
Het onderzoek naar vleermuizen wordt uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2021 (Netwerk Groene Bureaus, 2021). Er is volgens dit vleermuisprotocol geen methode beschikbaar voor het onderzoeken van kleine winterverblijven die niet of vrijwel niet inspecteerbaar zijn. Daarom wordt deze functie bepaald op basis van de aanwezigheid van zomer- of paarverblijven. Als er zomer- en/of paarverblijven aanwezig zijn, nemen we aan dat er ook kleine winterverblijven aanwezig zijn. Deze winterverblijven blijven echter niet vorstvrij en zijn daardoor enkel geschikt als winterverblijfplaats bij milde winterse weersomstandigheden.

Het onderzoek wordt in het voorjaar uitgevoerd door drie personen (cluster 1) en door één persoon (cluster 2). Deze bezoeken worden wandelend gedaan en worden gestart vanuit de vaste punten zoals Figuur 3 weergeeft. Indien er aanleiding voor is, zoals vleermuizen die ergens vandaan vliegen, zal de onderzoeker in die richting wandelen. Tijdens de bezoeken in het najaar wordt het onderzoek wandelend uitgevoerd door één onderzoeker. Tijdens deze bezoeken worden alle gevels regelmatig, grondig geobserveerd. Voor de functie paarverblijf is een groter gebied te onderzoeken door één persoon, omdat het gedrag van alle onderzochte soorten dat duidt op dit type verblijfplaatsen gedurende een langere periode waarneembaar is. Hierdoor hoeft niet elke plek op ieder moment overzien te zijn en kan één onderzoeker beide clusters tegelijkertijd onderzoeken. Tijdens de bezoeken worden alle relevante waarnemingen genoteerd. De waarnemingen worden zodanig ingevoerd dat dubbelstellingen zoveel mogelijk worden voorkomen. Dit wil zeggen dat één baltende vleermuis niet twee keer wordt ingevoerd. Op deze manier wordt een goed beeld verkregen van het totale aantal individuele vleermuizen in het gebied.

Het veldwerk wordt uitgevoerd met behulp van de Petterson u388 of Petterson M500-384 in combinatie met een Motorola Moto E5 Smartphone (zie Figuur 4). Beide batdetectors beschikken over opname- en vertragsmogelijkheden. Geluiden die niet direct in het veld te determineren zijn, worden opgenomen en later geanalyseerd. Hiervoor gebruiken wij Batsound, Batexplorer en Anabat Insight. Voor het vastleggen van veldbezoeken en waarnemingen wordt gebruik gemaakt van WrnPro (Zostera, 2023), versie 5.8.8.

2.1.2 Onderzoeksuitvoering vleermuizen

De bezoeken die zijn uitgevoerd voor het vleermuisonderzoek zijn weergegeven in Tabel 3. Het vleermuisonderzoek is niet geheel uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2021 (Netwerk Groene Bureaus, 2021) voor de soorten en functies omschreven in Tabel 2. Aan het eind van de onderzoeksperiode werd er opgemerkt dat er klimopbomen op het binnenplein van de school aanwezig waren. Deze waren ook benoemd in de quickscan, maar zijn door onoplettendheid niet meegenomen tijdens het onderzoek. Er is in het cluster bij de school namelijk alleen onderzoek uitgevoerd naar gebouwbewonende vleermuizen, en niet naar rosse vleermuis, een boombewonende soort. Onder het klimop kunnen boomholtes aanwezig zijn. Daarom is er besloten om aan het eind van het vleermuisonderzoek nog een boominspectie uit te voeren, om te bepalen of er geschikte boomholtes aanwezig zijn onder het klimop. De werkwijze voor de boominspectie is beschreven in paragraaf 2.1.3 op de volgende pagina. Het plangebied was geheel toegankelijk en is volledig onderzocht.

Figuur 4: Petterson M500-384 batdetector in combinatie met een Motorola Moto E5 Smartphone.

Tabel 3: gegevens veldbezoeken vleermuisonderzoek

Cluster ¹	Onderzoeker(s)	Functie ²	Datum	Zon op/onder	Begintijd	Eindtijd	Temperatuur (°C)	Bewolking	Windrichting	Windkracht (Bft)	Neerslag
1		z, k	01-06-2023	05:27	03:27	05:27	11	6/8 bewolkt	NO	2	geen
1		z, k	22-06-2023	05:21	03:21	05:21	15	2/8 bewolkt	NO	1	geen
2		z, k	28-05-2023	05:31	03:01	05:31	12	1/8 bewolkt	NO	2	geen
2		z, k	21-06-2023	05:20	02:50	05:20	17	5/8 bewolkt	ZW	2	geen
1, 2		p	15-08-2023	21:06	23:19	01:19	13	onbewolkt	ZW	1	geen
1, 2		p	06-09-2023	20:18	21:18	23:18	24	onbewolkt	O	1	geen

¹ Cluster 1 bestaat uit gebouwen, cluster 2 bestaat uit een bomenrij met holtebomen.

² z = zomerverblijf, k = kraamverblijf, p = paarverblijf.

2.1.3 Aanvullende boominspectie klimop

Deze aanvullende boominspectie wordt uitgevoerd door één onderzoeker met behulp van een ladder, endoscoopcamera en een zaklamp. Deze onderzoeker zal met een zaklamp tussen het klimop rond de boom op zoek gaan naar geschikte holtes. Indien er een holte gevonden wordt, zal deze holte met de endoscoop bekeken worden om te bepalen of die geschikt is voor vleermuizen. Alle drie de bomen met klimop zijn volledig onderzocht. De resultaten van deze inspectie staan beschreven in [paragraaf 3.1.3](#) en in [Bijlage 1](#) zijn enkele foto's van de bomen met klimop opgenomen.

2.1.4 Omgevingscheck vleermuizen

Om inzicht te krijgen in de lokale populatie vleermuizen is er tijdens de najaarsonderzoeksronden een omgevingscheck uitgevoerd. Hierbij is de omgeving van het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen. Het gedrag dat vleermuizen in het najaar vertonen, is langere tijd waarneembaar. Om deze reden is het najaar uitermate geschikt om verblijfplaatsen in de omgeving te ontdekken, waaronder kleine verblijfplaatsen van één of enkele dieren. De omgevingscheck is altijd pas gestart nadat de aanwezige paarverblijfplaatsen en -territoria in het plangebied in kaart waren gebracht.

Voor de omgevingscheck verliet de vleermuisonderzoeker enkele keren het plangebied om de omgeving te verkennen. Hierbij liep de onderzoeker steeds in een andere windrichting. De onderzoeker onderzocht steeds vijf minuten (hoogstens tien) de omgeving op de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen. Tussentijds keerde de onderzoeker terug naar het plangebied om vast te stellen of er nog een wijziging in het baltsgedrag van de vleermuizen was opgetreden. Door deze methode toe te passen zijn globaal de aanwezige paarverblijfplaatsen en paarterritoria in een cirkel rondom het plangebied in kaart gebracht. De prioriteit qua onderzoeksintensiteit heeft te allen tijde bij het plangebied gelegen. Wanneer er veel vleermuisactiviteit in het plangebied was, heeft dit tot gevolg gehad dat de omgevingscheck minder groot of minder grondig is uitgevoerd.

2.2 Boomvalk

In deze paragrafen zal de gebruikte methode voor het boomvalkonderzoek worden toegelicht.

2.2.1 Onderzoeksoptzet boomvalk

Op basis van het vooronderzoek wordt een nest van de boomvalk verwacht in het plangebied. Het onderzoek is afgestemd op de broedbiologie van boomvalk, volgens de website van SOVON en de Vogelbescherming. Afwezigheid van broedende boomvalken kan worden aangetoond, als er tijdens vier gerichte veldbezoeken in de broedperiode geen aanwezigheid kan worden aangetoond. Voor de boomvalk loopt de broedperiode van 1 mei tot eind augustus. De bezoeken voor boomvalkonderzoek kunnen zowel overdag als in de schemer uitgevoerd worden. De bezoeken worden bij voorkeur uitgevoerd tijdens goede weersomstandigheden en met een tussenperiode van minimaal tien dagen. De voorgenomen planning was om de eerste twee bezoeken in de eerste drie weken van mei uit te voeren en de andere twee bezoeken tussen half juli en half augustus. In mei vertonen boomvalken veel territoriaal gedrag en zullen veel roepen. Tussen half juli en half augustus worden jongen verwacht in het nest, dus zullen de ouders veel voedsel naar het nest brengen. Door de veldbezoeken in deze periodes te plannen, is de kans het grootst dat boomvalk waargenomen wordt.

Het onderzoek wordt uitgevoerd door één vogeldeskundige. Voor het vastleggen van veldbezoeken en waarnemingen wordt gebruik gemaakt van WrnPro (Zostera, 2023), versie 5.8.8. Het veldwerk wordt uitgevoerd met behulp van een Vogelbescherming Buizerd 10x42 verrekijker, of een model van gelijke kwaliteit.

2.2.2 Onderzoeksuitvoering boomvalk

De bezoeken die zijn uitgevoerd voor het boomvalkonderzoek zijn weergegeven in Tabel 4. Het onderzoek is gedeeltelijk uitgevoerd volgens bovenstaande methode, maar er is afgeweken van de voorgenomen planning. De laatste drie bezoeken zijn later uitgevoerd dan gepland was vóór de start van de veldbezoeken. Dit komt omdat er tijdens het eerste bezoek een broedend paar zwarte kraaien op het te onderzoeken nest was waargenomen. Deze zat zeer waarschijnlijk nog eieren te broeden, omdat er niet constant voedsel naar het nest werd gebracht. Wanneer de eieren uitkomen, zitten de jongen nog minimaal 30 dagen op het nest. Hierdoor is besloten om de overige drie bezoeken later uit te voeren dan de voorgenomen planning, omdat het nest eerst vrij moet zijn voordat boomvalk het nest in gebruik kan nemen. Het plangebied was geheel toegankelijk en is volledig onderzocht.

Tabel 4: gegevens veldbezoeken boomvalkonderzoek

Onderzoeker	Datum	Zon op/onder	Begintijd	Eindtijd	Temperatuur (°C)	Bewolking	Windrichting	Windkracht (Bft)	Neerslag
	01-05-2023	21:06	20:06	22:06	11	onbewolkt	NW	2	geen
	22-06-2023	05:21	04:21	06:21	15	2/8 bewolkt	NO	1	geen
	21-07-2023	21:49	20:49	22:49	16	geheel bewolkt	W	2	geen
	01-08-2023	21:32	20:32	22:32	18	geheel bewolkt	W	2	geen

2.3 Steenmarter

In deze paragrafen zal de gebruikte methode voor het steenmarteronderzoek worden toegelicht.

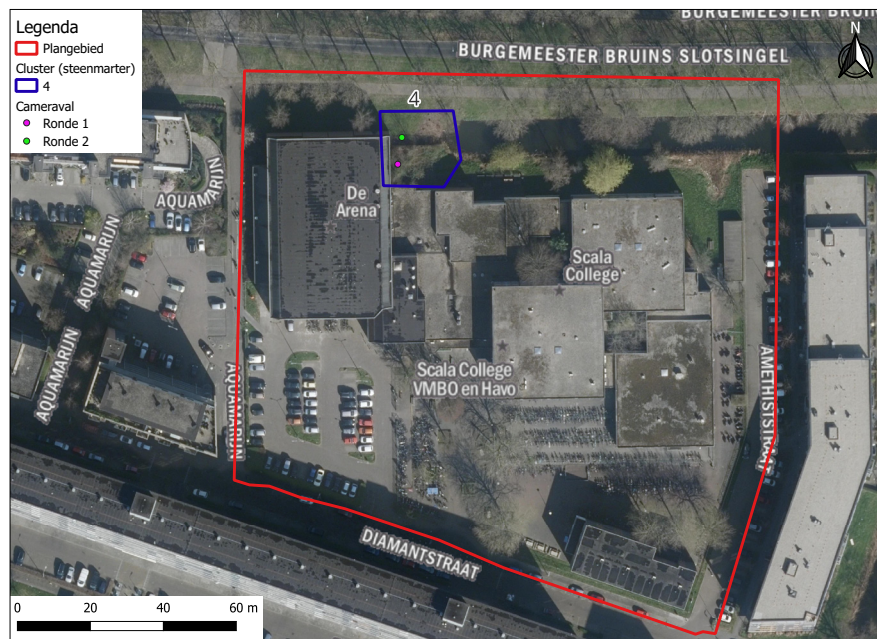
2.3.1 Onderzoekopzet steenmarter

Op basis van het vooronderzoek wordt een verblijfplaats van steenmarter verwacht in het plangebied. Voor steenmarteronderzoek bestaan nog geen gestandaardiseerde protocollen. Wij hebben ervaring op het gebied van nader onderzoek naar marters en voeren het onderzoek uit, gedeeltelijk op basis van 'Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming' (Bouwens, 2017), maar ook op basis van aanvullend wetenschappelijk onderzoek én op basis van onze eigen expert judgement. Voor de steenmarter is de voorkeursmethode de cameraval of struikrover.

Voor steenmarters is het aantal ingezette camera's gebaseerd op het aantal plekken binnen het plangebied die potentieel een belangrijke functie zouden kunnen hebben, zoals een verblijfplaats. Omdat het geschikte biotoop voor steenmarter in het plangebied een klein gebied omvat, is er gekozen om één camera te gebruiken.

Door het gebruik van lokstof voor de camera's, wordt een eventueel aanwezige steenmarter naar de camera toe gelokt, waarmee de trefkans gemaximaliseerd is. Uit wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd door dhr. M. Smaal en W. van Manen (2022), blijkt dat de trefkans van kleine marters na drie tot vier weken niet veel meer toeneemt. Dit geldt ook voor steenmarter. Uit eigen ervaring is verder gebleken dat camera's na drie tot vier weken uitgelezen moeten worden, om te voorkomen dat de batterijen leeg raken en de SD-kaarten vol. Gezien al bovenstaande aspecten kiezen wij ervoor om de materialen na drie á vier weken te verplaatsen binnen het onderzoeksgebied, zodat er een grotere spreiding is van onderzoeksmaterialen in het plangebied en de trefkans overall zo groot mogelijk is. Hierdoor worden er twee locaties gedurende acht weken gemonitord.

De meest geschikte periode om onderzoek te doen naar steenmarter is mei tot en met augustus. Buiten deze periode is onderzoek ook mogelijk, maar dan dient de onderzoeksperiode dubbel zo lang te zijn (minimaal twaalf weken) én dient er dubbel zoveel materiaal ingezet te worden.

Figuur 5: plaatsing materialen steenmarteronderzoek (bron luchtfoto: PDOK, 2023).

2.3.2 Onderzoeksuitvoering steenmarter

Het onderzoek is uitgevoerd binnen het actieve seizoen van steenmarter. In Tabel 5 zijn de details van de bezoeken weergegeven. De meest geschikte landschapselementen zijn gedurende acht weken met cameravallen (Bushnell Bushnell Trophy Cam HD 20MP 119876 in combinatie met een Struikrover) onderzocht. De materialen zijn op de meest kansrijke plaatsen geplaatst (zie Figuur 5 op de vorige pagina). Dit zijn plaatsen waar mogelijke verblijfplaatsen liggen, namelijk in struweel.

Bij het plaatsen van de camera tijdens het eerste bezoek is deze voorzien van lokstof in de vorm van sardientjes. Na een ruime drie weken, bij het tweede bezoek, is de camera gecontroleerd, uitgelezen en verplaatst. De camera is tevens voorzien van nieuwe batterijen en de lokstof is ververs. Vierenhalve week later, bij het derde bezoek, zijn de materialen opgehaald. De totale onderzoeksperiode komt hierdoor uit op acht weken. Het plangebied was geheel toegankelijk en is volledig onderzocht.

Gezien de grootte van het plangebied, in combinatie met de lange onderzoeksduur en de hoge materiaalinzet, is de verwachting dat de trefkans zeer hoog is in het geval van vitale gebiedsfuncties, zoals verblijfplaatsen. Bij het ontbreken van sporen en beeldmateriaal van steenmarter is het daarom zeer aannemelijk dat het plangebied geen essentiële functie heeft voor deze soort.

Tabel 5: gegevens veldbezoeken steenmarteronderzoek.

Onderzoeker	Datum	Actie
	16-05-2023	Plaatsen materialen
	09-06-2023	Tussentijdse controle en verplaatsen materialen
	12-07-2023	Ophalen materialen

Toelichting op de afbeelding

Er is een (huis)muis waargenomen op de cameraval.

2.4 Rugstreeppad

In deze paragrafen zal de gebruikte methode voor het rugstreeppad-onderzoek worden toegelicht.

2.4.1 Onderzoeksoptzet rugstreeppad

Het rugstreeppad-onderzoek wordt uitgevoerd conform NGB Soortinventarisatieprotocol 2017 (Netwerk Groene Bureaus, 2017). Het onderzoek wordt uitgevoerd in de periode half april t/m mei en half juni t/m begin augustus. Er dienen ten minste drie bezoeken uitgevoerd te worden vanaf één uur na zonsondergang, waarbij er wordt geluisterd naar kooractiviteit van rugstreeppadden in het voortplantingsseizoen. De bezoeken worden uitgevoerd tijdens relatief warme, broeierige avonden/nachten en bij voorkeur na regenval.

Door de ruime omgeving (circa één kilometer rond het projectgebied) af te zoeken naar roepende rugstreeppadden, wordt een beeld gevormd van de mogelijke aanwezigheid van landverblijven. Als er geen voortplanting in de omgeving is, zijn landverblijven erg onaannemelijk. Naast het luisteren naar kooractiviteit wordt er gezocht naar aanwezig exemplaren in het projectgebied. Er worden amfibieënplaten uitgelegd (Figuur 6), waar ze onder kunnen wegkruipen. Deze worden tijdens het eerste bezoek uitgelegd en de daaropvolgende bezoeken gecontroleerd. Tevens wordt er tijdens het bezoek ook met een zaklamp gezocht naar rugstreeppadden.

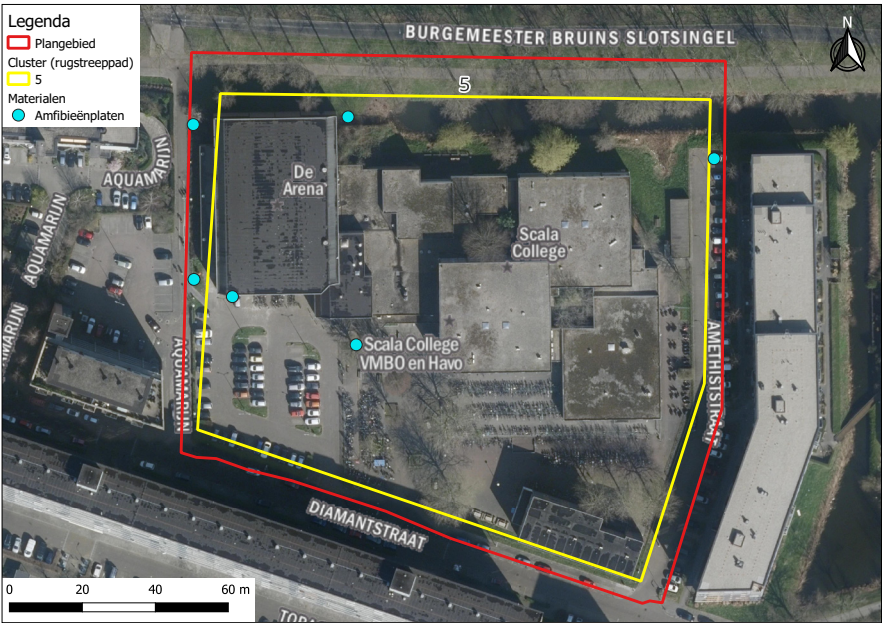
2.4.2 Onderzoeksuitvoering rugstreeppad

De bezoeken die zijn uitgevoerd voor het rugstreeppadonderzoek zijn weergegeven in Tabel 6. Het onderzoek is uitgevoerd conform het NGB Soortinventarisatieprotocol 2017 (Netwerk Groene Bureaus, 2017).

Het plangebied was geheel toegankelijk en is volledig onderzocht.

Tabel 6: gegevens veldbezoeken rugstreeppadonderzoek.

Onderzoeker	Datum	Zon op/onder	Begintijd	Eindtijd	Temperatuur (°C)	Bewolking	Windrichting	Windkracht (Bft)	Neerslag
	01-05-2023	21:06	21:06	23:06	11	geheel bewolkt	NW	3	geen
	25-05-2023	21:43	21:43	23:43	12	4/8 bewolkt	NO	3	geen
	27-06-2023	21:46	22:06	00:06	16	geheel bewolkt	NW	1	regen
	10-07-2023	22:00	22:00	00:00	18	2/8 bewolkt	NW	1	geen

Figuur 6: plaatsing materialen rugstreeppadonderzoek. Er is tevens in de wijde omgeving (1 km) van het plangebied geluisterd naar kooractiviteit van rugstreeppadden (bron luchtfoto: PDOK, 2023).

3. RESULTAAT & TOETSING

Onderstaand is per soort(groep) beschreven welke functies zijn aangetroffen en uitgesloten. Het betreft een interpretatie van de waarnemingen uit het veld. Er is voor gekozen om enkel de relevante resultaten op te nemen. Indien inzicht gewenst is in alle waarnemingen, dan kunnen deze altijd opgevraagd worden bij de projectadviseur.

3.1 Vleermuizen

De resultaten van het vleermuisonderzoek worden hieronder beschreven.

3.1.1 Aangetroffen beschermde functies

De aangetroffen verblijfplaatsen van vleermuizen zijn weergegeven in Figuur 7. Hieronder wordt per type verblijfplaats onderbouwd op welke wijze deze zijn aangetoond in het veld. Foto's van een aantal locaties van de paarterritoria zijn te zien in Bijlage 1.

Paarverblijf

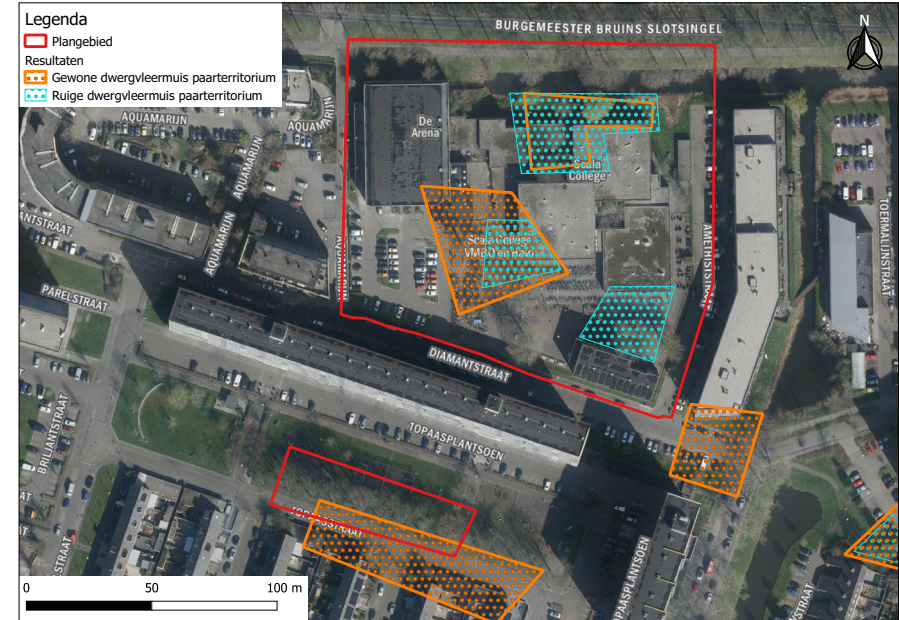
Binnen het plangebied zijn drie paarverblijven aangetroffen van de gewone dwergvleermuis en drie paarverblijven van de ruige dwergvleermuis. Tijdens de najaarsveldbezoeken zijn zes baltsende individuen aangetroffen nabij de te onderzoeken gevels en bomen. De exacte locaties van de paarverblijven konden niet worden vastgesteld. De gewone dwergvleermuis patrouilleert gedurende zijn baltsvlucht in zijn territorium. Ruige dwergvleermuis kan dit ook doen. Hierbij vliegen ze met name langs hun paarverblijf maar ook langs de randen van hun territorium (Barlow et al, 1997; Jones, 2009; Russ, 2012; Sachteleben et al., 2006). Deze territoria zijn in kaart gebracht (Figuur 7). Aangenomen kan worden dat het paarverblijf zich ergens in de gevel en/of holtebomen in het territorium bevindt.

Winterverblijf

Binnen het plangebied zijn drie paarverblijfplaatsen aangetroffen van gewone dwergvleermuis en drie paarverblijven van ruige dwergvleermuis. Aangenomen dient te worden dat de deze verblijfplaatsen ook als winterverblijf kunnen fungeren (Blj12, 2017a, b).

3.1.2 Uitgesloten beschermde functies

Er zijn geen kraam- en zomerverblijfplaatsen aangetroffen van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis en rosse vleermuis. Tijdens de bezoeken zijn er namelijk geen waarnemingen gedaan van kleine dwergvleermuis in het plangebied. Daarnaast zijn er geen in- of

Figuur 7: aangetroffen beschermde functies (bron luchtfoto: PDOK, 2023). Door in te zoomen wordt de inhoud beter zichtbaar.

uitvliegende vleermuizen waargenomen tijdens de bezoeken in het voorjaar. Bij aanwezigheid van een kraamverblijfplaats is de verwachting dat meerdere uitvliegende individuen waargenomen zullen worden. Omdat er ook geen in- of uitvliegende individuen zijn waargenomen tijdens de bezoeken in het voorjaar, kunnen kleine zomerverblijven en kraamverblijven van rosse vleermuis, gewone, ruige en kleine dwergvleermuis uitgesloten worden.

Ook zijn er geen paar- en winterverblijven aangetroffen van kleine dwergvleermuis en rosse vleermuis. Er zijn namelijk geen waarnemingen van kleine dwergvleermuis gedaan tijdens de bezoeken. Daarom kunnen verblijven van deze soort in het plangebied worden uitgesloten. Rosse vleermuis is viermaal langsvliegend

waargenomen tijdens het bezoek op 6 september 2023. Deze vleermuizen vertoonden geen binding met het plangebied. De vleermuizen vlogen op grote hoogte over het plangebied heen en zijn slechts in vlucht waargenomen. De vleermuizen vlogen niet uit de gebouwen of bomen in het plangebied en vertoonden geen foerageergedrag. Om die redenen kunnen verblijfplaatsen voor deze soort binnen het plangebied ook uitgesloten worden.

3.1.2 Toetsing

Binnen het plangebied bevinden zich drie paarterritoria van de gewone dwergvleermuis en drie paarterritoria van de ruige dwergvleermuis. Hierbij wordt aangenomen dat het paarverblijf zich ergens binnen het territorium bevindt, dus waarschijnlijk binnen het plangebied. Eén paarverblijf van de gewone dwergvleermuis bevindt zich bij de bomen in het zuidelijk deel van het plangebied. Er zullen geen werkzaamheden plaatsvinden aan deze bomen. Hierdoor leidt het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming voor dit paarverblijf van de gewone dwergvleermuis.

De overige twee aangetroffen paarverblijven van gewone dwergvleermuis en drie paarverblijven van de ruige dwergvleermuis bevinden zich bij de te slopen gebouwen in het noordelijk deel van het plangebied en zullen vernietigd worden door de uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden. Dit betreft een overtreding van Artikel 3.5, lid 4, van de Wet natuurbescherming voor de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Ook leidt het uitvoeren van de werkzaamheden tot het opzettelijk verstoren, wat een overtreding betekent van Artikel 3.5, lid 2, van de Wet natuurbescherming. Daarnaast is bij de werkzaamheden kans op het doden van de gewone en ruige dwergvleermuis. Dit betekent een overtreding van Artikel 3.5, lid 1, van de Wet natuurbescherming voor de gewone en ruige dwergvleermuis. Het doden van vleermuizen zal echter te allen tijde voorkomen moeten worden door het nemen van maatregelen (zie Hoofdstuk 5).

3.1.3 Aanvullende boominspectie klimop

Op 19 oktober 2023 is de boominspectie van de drie klimopbomen op het binnenplein van de school uitgevoerd. Deze is uitgevoerd door een deskundig ecoloog, namelijk [REDACTED]. Er is gericht gezocht naar boomholtes onder het klimop. Er zijn geen boomholtes aangetroffen onder het klimop. Deze bomen zijn daarom niet geschikt voor verblijven van rosse vleermuis, waardoor onderzoek naar rosse vleermuis bij de school niet nodig is geweest. Er hoeft geen nader onderzoek meer gedaan te worden naar de aanwezigheid van rosse vleermuis bij de school. Het uitgevoerde onderzoek volstaat en is compleet. In [Bijlage 1](#) zijn enkele foto's van de bomen met klimop toegevoegd.

3.1.4 Omgevingscheck vleermuizen

Tijdens de uitgevoerde omgevingscheck zijn in de buurt van het plangebied drie paarterritoria van de gewone dwergvleermuis gevonden. Ook is er één paarterritorium van de ruige dwergvleermuis vastgesteld. De verblijfplaatsen bevonden zich vooral ten zuidoosten van het plangebied. De resultaten van de omgevingscheck vleermuizen zijn weergegeven in Bijlage 2.

3.2 Boomvalk

Binnen het plangebied zijn geen nesten van boomvalk aangetroffen. Tijdens de bezoeken is eenmaal een paar zwarte kraaien op het nest aangetroffen. Er zijn geen zicht- en geluidswaarnemingen gedaan van boomvalk tijdens de bezoeken. Het nest is niet in gebruik door boomvalk en is daarom niet jaarrend beschermd. Het uitvoeren van de werkzaamheden leidt niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming voor de boomvalk.

3.3 Steenmarter

Er zijn geen waarnemingen gedaan van steenmarter in het plangebied en er zijn geen steenmarter waargenomen op de camerabeelden. Aangezien het onderzoek acht weken heeft gelopen en steenmarter niet in beeld is geweest, kan een verblijfplaats of een andere essentiële gebiedsfunctie worden uitgesloten. Het uitvoeren van de werkzaamheden leidt niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming voor de steenmarter.

3.4 Rugstreeppad

Er zijn geen rugstreeppadden waargenomen onder de amfibieplaten en in het plangebied. Ook zijn er binnen en rond het plangebied geen rugstreeppadden gehoord of waargenomen. In de polder ten noordoosten van het plangebied (zie [Bijlage 3](#)) zijn tijdens het bezoek op 5 mei 2023 vijf tot tien rugstreeppadden gehoord. Deze waarneming was op ongeveer anderhalve kilometer afstand van het plangebied af. De bezoeken erna zijn deze niet meer gehoord. Dit was tevens de enige waarneming van rugstreeppadden tijdens het onderzoek. Vanwege de grote afstand en de tussenliggende demping van bebouwing en een N-weg (Zegerbaan) wordt vestiging van rugstreeppad in het plangebied niet verwacht. Om bovenstaande redenen kan de aanwezigheid van rugstreeppad in het plangebied uitgesloten worden. Het uitvoeren van de werkzaamheden leidt daarom niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming voor rugstreeppad.

3.5 Overige aangetroffen soorten

De volgende niet onderzochte soorten zijn aangetroffen in het plangebied: egel, ekster, gewone pad, kauw, merel, zilvermeeuw, zwarte kraai, huiskat en huismuis. Verder is er nog een meerkoetnest aangetroffen in de watergang en een eksternest in een boom buiten het plangebied. Dit zijn vogels zonder jaar rond beschermd nest. In gebruik zijnde nesten zijn beschermd, wat betekent dat deze nesten tijdens het broeden niet vernietigd, verstoord of verwijderd mogen worden.

Toelichting op de afbeelding

Er is een meerkoet op het nest met jongen waargenomen.
Dit is een vogel zonder jaar rond beschermd nest.

4. CONCLUSIE

4.1 Conclusie

De conclusie geeft antwoord op de centrale vraag:

Is er bij uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden kans op overtreding van de Wet natuurbescherming voor de onderzochte soorten en functies?

Hieronder volgt een antwoord op de centrale vraag. In Tabel 7 is de conclusie samengevat.

Op basis van hoofdstuk 3 is de voorgenomen ontwikkeling naar verwachting in strijd met het onderdeel soortbescherming uit de Wet natuurbescherming.

Tabel 7: samenvatting conclusie

Soort	Effect verwacht en vervolgstap nodig?	Opmerking
Gewone dwergvleermuis	ja, ontheffing	zie Hoofdstuk 5
Ruige dwergvleermuis	ja, ontheffing	zie Hoofdstuk 5
Kleine dwergvleermuis	nee	zie paragraaf 4.2
Rosse vleermuis	nee	zie paragraaf 4.2
Boomvalk	nee	zie paragraaf 4.2
Steenmarter	nee	zie paragraaf 4.2
Rugstreepd	nee	zie paragraaf 4.2

4.2 Geen vervolgstap nodig

Uit het onderzoek en de toetsing volgt dat er geen effect wordt verwacht op de kleine dwergvleermuis, rosse vleermuis, boomvalk, steenmarter en rugstreepd. Dit betekent dat er voor deze soorten geen vervolgstappen noodzakelijk zijn. **Raadpleeg de quickscan om te zien of er voor andere soortgroepen nog maatregelen benodigd zijn.**

De volgende verbodsbepalingen zijn van toepassing bij een ontheffingsaanvraag:

Soort: **gewone dwergvleermuis** (Artikel 3.5, lid 2 en 4, van de Wet natuurbescherming)

Beschermde functies waar een effect op wordt verwacht:

- 2 paar- en winterverblijfplaatsen

Soort: **ruige dwergvleermuis** (Artikel 3.5, lid 2 en 4, van de Wet natuurbescherming)

Beschermde functies waar een effect op wordt verwacht:

- 3 paar- en winterverblijfplaatsen

5. ADVIES

5.1 Proces en vervolgtraject

Tijdens het onderzoek is aangetoond dat er beschermde functies aanwezig zijn in het plangebied, namelijk paarverblijfplaatsen van gewone en ruige dwergvleermuis. Voor deze functies is een wetsovertreding te verwachten. De ontwikkeling kan nog steeds doorgang vinden als een ontheffing verkregen wordt. Dit is normaliter de vervolgstap in het proces, als de voorgenomen werkzaamheden nog steeds uitgevoerd gaan worden.

5.1.1 Vraag een ontheffing aan en stel een activiteitenplan op

Vraag de ontheffing aan bij de provincie Zuid-Holland (Omgevingsdienst Haaglanden). Laat het activiteitenplan opstellen door een deskundige ecooloog, zodat alle benodigde informatie aangeleverd wordt bij het bevoegd gezag. In het activiteitenplan wordt onder andere een beoordeling gevraagd over het effect op de 'gunstige staat van instandhouding'. Ook dient passende compensatie concreet uitgewerkt te worden.

5.1.2 Doorlooptijd

Na het indienen van de ontheffingsaanvraag bedraagt de wettelijke termijn dertien weken plus zeven weken uitstel. De behandeling van de ontheffingsaanvraag kan ik de praktijk echter langer duren. Het opstellen van een activiteitenplan kan veelal in zes tot acht weken plaatsvinden. Dit is echter sterk afhankelijk van de snelheid waarmee informatie wordt aangeleverd, bijvoorbeeld over het belang van de ontwikkeling, maar ook over de locatie(s) van compensatie.

5.1.3 Gewenningstijd

De betreffende soorten dienen bij voorkeur ruim van te voren te kunnen wennen aan de te realiseren compensatie. Soms is een vastgestelde periode van toepassing, bijvoorbeeld bij vleermuizen. Habitus kan hierover adviseren en kan ondersteunen bij het tijdig realiseren van compensatie, zodat voorkomen wordt dat na de ontheffing gewacht moet worden op de gewenningsperiode.

5.1.4 Advies

Wij adviseren om een ontheffingsaanvraag op te starten, omdat wij verwachten dat de werkzaamheden altijd tot een effect op de verblijfplaats zal leiden. Tenzij voor een optie in 5.1.5 wordt gekozen.

5.1.5 Overige opties

Wil je een ontheffingstraject voorkomen? Dan zijn er veelal twee opties mogelijk.

- Voer de werkzaamheden op zo'n wijze uit, dat de beschermde functies geen effect ondervinden. Dit is niet altijd mogelijk. Soms kan met het toepassen van maatregelen gerealiseerd worden dat de wet niet wordt overtreden. Er zal dan een ecologisch werkprotocol nodig zijn, waarin vastgelegd wordt hoe gewerkt kan worden zonder de beschermde functies aan te tasten.
- Er wordt voor gekozen om de werkzaamheden niet uit te voeren.

Indien de bovenstaande opties niet mogelijk zijn, zal een ontheffing toch benodigd zijn.

5.2 Maatregelen

In het plangebied zijn drie paar- en winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis aangetroffen en drie paar- en winterverblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis aangetroffen. Tevens zijn in de directe omgeving van het plangebied twee paar- en winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis en één paar- en winterverblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis aangetroffen. Indien de werkzaamheden doorgang vinden en er een ontheffing is verleend, dienen de volgende maatregelen te worden genomen om overtreding van de Wet natuurbescherming voor de gewone en ruige dwergvleermuis te voorkomen, dan wel om de schadelijke effecten van de werkzaamheden te compenseren en/of mitigeren:

- maak na het verkrijgen van de ontheffing de (potentiële) verblijfplaatsen in het plangebied ongeschikt voordat de werkzaamheden plaatsvinden;
- voorkom dat verblijfplaatsen van vleermuizen rond het plangebied verstoord worden. Verstoring kan optreden door bijvoorbeeld verlichting en/of trillingen tijdens de werkzaamheden;
- realiseer voldoende alternatieve vleermuisverblijfplaatsen voor zowel de bouw- als gebruiksfase;
- start met de werkzaamheden buiten de winterslaaperperiode van vleermuizen (1 november tot 1 april).

BRONNEN

Alle bronnen zijn geraadpleegd in september 2023.

Literatuur

- Barlow, K. & Jones, G. (1997). [Function of pipistrelle social calls: field data and a playback experiment](#). Animal behaviour 53: 991-999.
- BIJ12 (2017a). [Kennisdokument gewone dwergvleermuis](#).
- BIJ12 (2017b). [Kennisdokument ruige dwergvleermuis](#).
- Bouwens, Sander (2017). [Handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming](#).
- Jones, G. (2009). [Differences in songflight calls between two phonic types of the vespertilionid bat Pipistrellus Pipistrellus](#). Journal of Zoology 241(2): 315 - 324.
- Korsten, E., Bouman, H. & D. Tuitert (2017). (Massa-)winterverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen: discussiestuk Vleermuisprotocol 2017
- Mos, J. en Hofmeester, T. (2020) [The Mostela: an adjusted camera trapping device as a promising non-invasive tool to study and monitor small mustelids](#). Mammal Research. 65:843-853.
- Netwerk Groene Bureaus (2017). [Soortinventarisatieprotocollen](#)
- Netwerk Groene Bureaus (2021). [Vleermuisprotocol 2021](#)
- Russ, J. (2012). British bat calls: A guide to species identification.
- Sachteleben, J. & Helversen, von, O. (2006). [Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat \(Pipistrellus pipistrellus\) in an urban habitat](#). Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.
- Smaal, M. en Van Manen, W. (2022). Detecting and monitoring small mammals with trail cameras. Lutra 65 (2): 247-257.

Software

- Elekon AG (2020). [Batexplorer 2.1](#).
- Zostera B.V. (2023). [WrnPro](#).

Geraadpleegde websites

www.vleermuis.net. Pagina's: [gewone dwergvleermuis](#), [ruige dwergvleermuis](#), [rosse vleermuis](#)
www.zoogdiervereniging.nl. Pagina: [kleine dwergvleermuis](#)
www.vogelbescherming.nl. Pagina: [boomvalk](#)
www.sovon.nl. Pagina: [boomvalk](#)
www.zoogdiervereniging.nl. Pagina: [steenmarter](#)

BIJLAGE 1 - RELEVANTE FOTO'S

Figuur: tussen de garages en de bomen is een paarterritorium van een gewone dwergvleermuis gevonden. Deze patrouilleert tijdens de vlucht in zijn territorium en daarom kon er geen verblijf vastgesteld worden. Het verblijf kan zich daarom zowel in de bomen bevinden (plangebied) of in de huizen (buiten het plangebied).

Figuur: voor een deel van de sporthal is een paarterritorium gevonden van gewone dwergvleermuis. Deze patrouilleert tijdens de vlucht in zijn territorium en daarom kon er geen verblijf vastgesteld worden. Deze bevindt zich zeer waarschijnlijk in een van de gebouwen binnen het plangebied.

BIJLAGE 1 - RELEVANTE FOTO'S (VERVOLG)

Figuur: het potentiële nest van boomvalk was tijdens het bezoek op 1 mei 2023 bezet door twee zwarte kraaien (één te zien in de rode cirkel).

Figuur: het potentiële nest van boomvalk was tijdens het bezoek op 1 mei 2023 bezet door twee zwarte kraaien (één op het nest te zien in de rode cirkel).

Figuur: er zijn op de cameravallen geen marters waargenomen, maar wel onder andere een egel.

Figuur: er zijn geen rugstreeppadden waargenomen in of rond het plangebied. Wel is er een gewone pad waargenomen buiten het plangebied.

BIJLAGE 1 - RELEVANTE FOTO'S (VERVOLG)

Figuur: op de binnenplein van de school staan die bomen die begroeid zijn met klimop. Er is hier een aanvullende boominspectie uitgevoerd, om te kijken of er boomholtes onder het klimop aanwezig zijn.

Figuur: de klimop op de bomen loopt door tot aan het begin van de boomkronen.

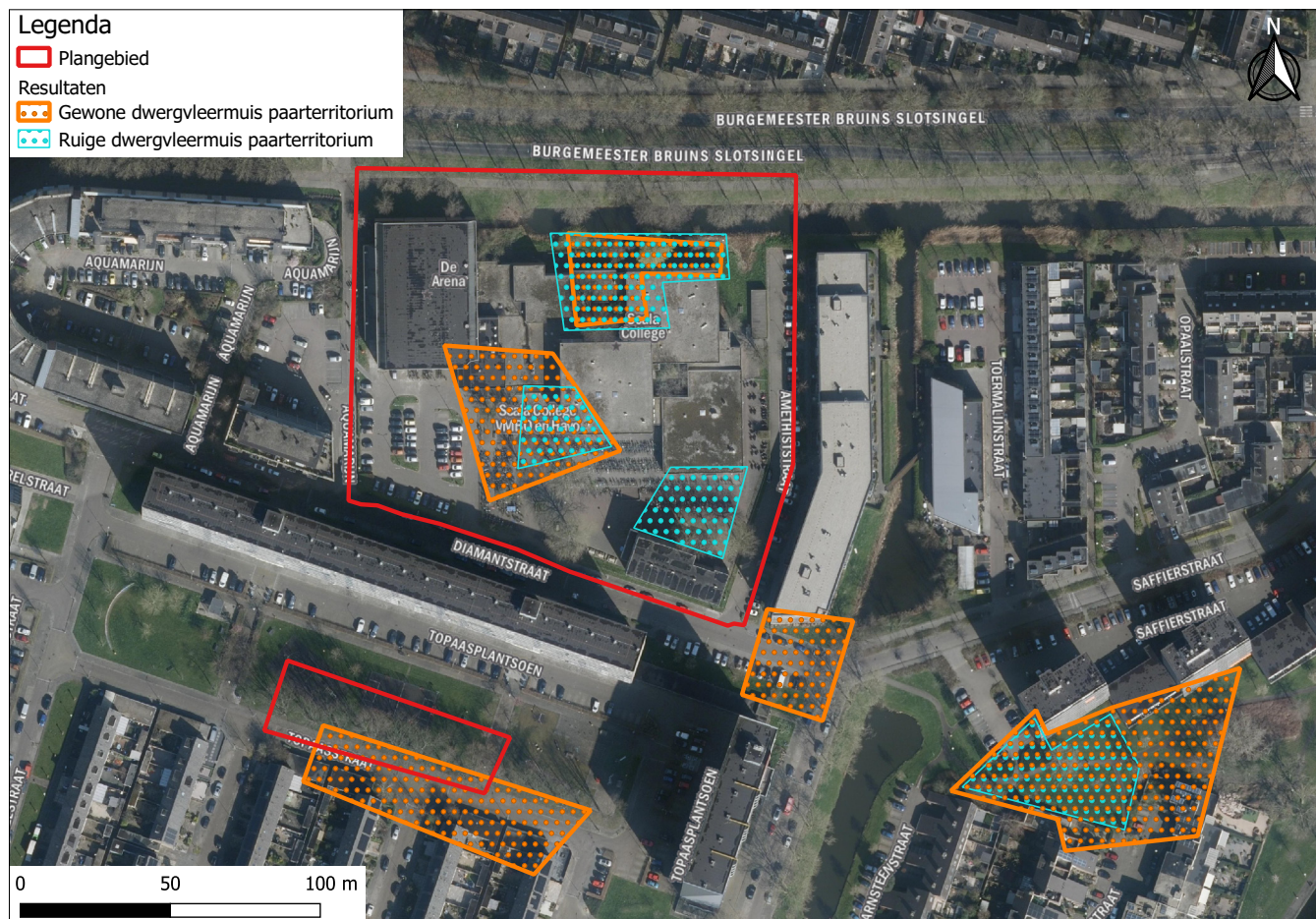

Figuur: er is met een zaklamp gezocht naar holtes onder het klimop. Deze zijn niet gevonden, waardoor er geen verblijven van boombewonende vleermuissoorten verwacht worden in één van de klimopbomen.

Figuur: er is met een zaklamp gezocht naar holtes onder het klimop. Deze zijn niet gevonden, waardoor er geen verblijven van boombewonende vleermuissoorten verwacht worden in één van de klimopbomen.

BIJLAGE 2 - OMGEVINGSCHECK VLEERMUIZEN

Figuur: aangetroffen beschermde functies in de omgeving van het plangebied. Voor de duidelijkheid zijn ook de aangetroffen functies binnen het plangebied weergegeven. Er zijn alleen paarterritoria waargenomen, geen kraam- of zomerverblijven (bron luchtfoto: PDOK, 2023). Door in te zoomen wordt de inhoud beter zichtbaar.

BIJLAGE 3 - RESULTATEN RUGSTREEPPAD

Figuur: aangetroffen rugstreeppadden in de omgeving van het plangebied. De waarneming betreft het koorgeluid van ongeveer vijf tot 10 rugstreeppadden. Deze waarneming ligt op ongeveer anderhalve kilometer afstand van het plangebied en de rugstreeppadden zijn maar éénmaal gehoord. Tijdens de overige bezoeken zijn er geen rugstreeppadden gehoord in de wijde omgeving van het plangebied (bron luchtfoto: PDOK, 2023). Door in te zoomen wordt de inhoud beter zichtbaar.

Over ons

Habitus is een vooruitstrevend advies- en onderzoeksbureau voor biodiversiteit en natuurwetgeving. Wij zijn als organisatie **betrokken** bij de klant. Wij zorgen door **constante ontwikkeling** van onze diensten voor verhoging van de tevredenheid van onze klanten over onze dienstverlening. Wij zijn experts met **passie** voor ons vak en zorgen voor een soepel traject door kwaliteitsdiensten te bieden. Wij helpen onze klanten met praktisch advies over biodiversiteit en beschermde soorten. Wij geloven in langdurige samenwerking met opdrachtgevers, partners en collega's op een wijze die wederzijds voordeel oplevert.

Onze missie en kernwaarden

Het is onze missie om **de biodiversiteit te beschermen en te verhogen**. Met het team van collega's werken we dagelijks in vele projecten met passie aan onze missie. Met wetgeving gerelateerde adviezen dragen we bij aan de bescherming van soorten en zo aan bescherming van biodiversiteit. Met biodiversiteitsadviezen dragen we gericht en direct bij aan het verhogen van de biodiversiteit. Onze kernwaarden zijn:

- betrokken bij onze klanten
- constante ontwikkeling van onze dienstverlening
- passie voor natuur.

Klanttevredenheid en kwaliteit

Wij staan voor de kwaliteit die we leveren. Onder kwaliteit verstaan wij de mate waarin aan de klantverwachting wordt voldaan of wordt overtroffen. De klant is dus degene die bepaalt of wij kwaliteit leveren. Onze dienstverlening wordt door klanten gemiddeld met hoger dan een acht beoordeeld. Dit geeft aan dat we een passende invulling geven aan de klantverwachting. Wij vinden dat we in eerste instantie zelf aan de lat staan voor de te leveren kwaliteit. Om die reden hebben wij dan ook onze eigen kwaliteitseisen geformuleerd. In samenspraak met onze opdrachtgevers bepalen we de gewenste kwaliteit van een dienst.

Over ons logo

Libellen zijn prachtige insecten. Het is dan ook geen toeval dat we voor inspiratie voor ons logo geput hebben uit de fraaie en diverse vormen die de orde van libellen rijk is. Wist je bijvoorbeeld dat elke soort unieke vleugelkenmerken heeft? De paarse kleuren zijn een combinatie van blauw (dat staat voor stabiliteit) en de energie van rood. Paars staat ook voor **passie** en wordt verder geassocieerd met kracht, waardigheid (royalty), creativiteit en ambitie.

